

ДИКАСТЕРІЯ ДОКТРИНИ ВІРИ

VADEMESUM

ПРО ДЕЯКІ ПРОЦЕСУАЛЬНІ МОМЕНТИ РОБОТИ З ВИПАДКАМИ СЕКСУАЛЬНОГО ЗЛОВЖИВАННЯ НАД НЕПОВНОЛІТНІМИ З БОКУ СВЯЩЕННОСЛУЖИТЕЛІВ

Версія 2.0

5.06.2022

ПРИМІТКА:

а. Крім злочинів, перелічених у арт. 6 *Normae*, проголошених у *Motu Proprio Sacramentorum sanctitatis tutela*, норм, наведених далі, слід дотримуватися – із необхідними змінами – у всіх випадках, які пов'язані зі злочинами, розгляд яких зарезервований за Дикастерією Доктрини Віри;

б. Будуть використовуватися такі скорочення: ККП: Кодекс Канонічного Права; ККСЦ: Кодекс Канонів Східних Церков; SST: *Motu Proprio Sacramentorum Sanctitatis Tutela* – Доповнена версія норм 2021 р.; VELM: *Motu Proprio Vos Estis Lux Mundi* – 2019; ДДВ: *Дикастерія Доктрини Віри*.

в. Нова Книга VI ККП набула чинності 8 грудня 2021 р. після проголошення 23 травня 2021 р. Апостольської конституції *Pascite gregem Dei*. Необхідно пам'ятати, однак, як про відсутність зворотної дії карного права, так і про припис кан. 1313: «§ 1. Якщо закон зазнає змін після вчинення злочину, до правопорушника застосовується більш сприятливий закон. § 2. Якщо ж пізніший закон скасовує закон або принаймні покарання, то воно негайно припиняє свою дію». Тому необхідно брати до уваги попередню Книгу VI щодо злочинів, вчинених перед 8 грудня 2021 року, та перевірити її застосування.

г. 8 грудня 2021 р. набули чинності *Норми щодо злочинів зарезервованих Конгрегацією*

Доктрини Віри, змінені через *Rescriptum ex Audientia* від 11 жовтня 2021 р. та опубліковані 7 грудня 2021 р. Вказівки цього *Vademecum* відкликаються до даних норм.

о. Вступ

Відповідаючи на численні запитання щодо процедур, яких слід дотримуватися у тих карних справах, щодо яких Дикастерія Доктрини Віри має компетенцію, вона підготувала цей *Vademecum*, призначений насамперед для ординаріїв та іншого персоналу, який повинен аплікувати на конкретні випадки канонічні норми, що регулюють справи, пов'язані із сексуальною наругою над неповнолітніми з боку священнослужителів.

Ідеться про певного роду «посібник» для тих, кому доручено встановлювати істину у таких карних справах, крок за кроком ведучи їх від повідомлення про злочин (*notitia criminis*) до повного завершення розгляду справи.

Цей посібник не є законодавчим текстом, він не змінює чинне канонічне право, однак його мета – прояснити різні етапи відповідних процедур. Не зважаючи на це, рекомендується його дотримання, оскільки однорідна практика сприятиме кращому звершенню правосуддя.

У посібнику містяться посилання, перш за все, на два чинні кодекси (ККП і ККСЦ); *Норми щодо злочинів, зарезервованих за Конгрегацією Доктрини Віри* в редакції від 11 жовтня 2021

року, видані разом з *Motu Proprio Sacramentorum Sanctitatis Tutela*, з урахуванням змін, внесених згідно *Rescripta ex Audientia* від 3 і 6 грудня 2019 р.; *Motu Proprio Vos Estis Lux Mundi*; і, не в останню чергу, практику Дикастерії Доктрини Віри, яка за останні роки стала набагато зрозумілішою та узгодженішою.

Оскільки цей посібник покликаний бути гнучким, він може періодично оновлюватися, якщо будуть змінюватися норми, на які він посилається, або якщо практика дикастерії вимагатиме подальшого роз'яснення та перегляду.

Було прийнято рішення не включати до цього *Vadetesum* вказівки щодо судового карного процесу у першій інстанції, оскільки переконані, що процедура, викладена у чинних Кодексах, – достатньо чітка та деталізована.

Сподіваємося, що цей посібник допоможе дієцезіям, інститутам богосвяченого життя і товариствам апостольського життя, Конференціям єпископів і різним церковним установам краще зрозуміти та впроваджувати вимоги правосуддя щодо *delictum gravius*, які становлять для всієї Церкви глибоку і болючу рану, що волає про загоєння.

I. Що в собі містить злочин?

1. Злочин, про який ідеться, включає будь-який зовнішній гріх проти шостої заповіді Декалогу, вчинене священнослужителем із неповнолітньою особою (пор. канон 1395 § 2 ККП; арт. 6 § 1, 1° SST).

2. Типологія цього злочину досить широка; злочин може включати, до прикладу, сексуальні стосунки (за згодою або без згоди), фізичний контакт заради сексуального задоволення, ексгібіціонізм, мастурбацію, виробництво порнографічних матеріалів, спонукання до проституції, розмови та/або пропозиції сексуального плану, котрі також можуть здійснюватися через різні засоби комунікації.

3. Поняття „неповнолітня особа” у даних справах з часом змінювалося. До 30 квітня 2001 р. неповнолітньою вважалася особа, яка

не досягла 16 років (хоча в деяких окремих законодавствах – наприклад, у Сполучених Штатах [з 1994 року] та в Ірландії [з 1996 року] – вік уже було підвищено до 18). Після 30 квітня 2001 р., з моменту проголошення *Motu Proprio Sacramentorum Sanctitatis Tutela*, вік усюди було підвищено до 18 років, і саме цей вік діє зараз. Ці зміни повинні братися до уваги при визначенні того, чи дійсно „неповнолітній” був таким, відповідно до правового визначення, що діяло станом на момент вчинення фактів.

4. Використання терміну „неповнолітній” не відображає різниці, яку іноді пропонує психологічна наука, між проявами „педофільї” та „ефебофільї”, тобто за участю підлітків постпубертатного віку. Ступінь їхньої статевої зрілості не впливає на канонічне визначення злочину.

5. В першій версії *Motu Proprio SST*, проголошеній 21 травня 2010 р., стверджується, що особа, яка, зазвичай, виявляє розумову відсталість, прирівнюється до неповнолітньої особи. Таке розширення категорії прирівняних до неповнолітніх було потверджено без змін у другій редакції SST від 2021 року (див. арт. 6, 1° SST). Що стосується використання терміну „вразливий дорослий”, то в інших місцях він описується як „будь-яка особа у стані недуги, фізичної чи психічної відсталості, або позбавлена особистої свободи, що, по суті, навіть якщо лиш іноді, обмежує її здатність розуміти чи хотіти або іншим чином опиратися правопорушенню” (пор. арт. 1 § 2, b VELM), і тут слід зазначити, що це визначення включає ситуації інші, ніж ті, що належать до компетенції ДДВ, яка і надалі обмежується неповнолітніми віком до вісімнадцяти років і тими, хто „зазвичай, виявляє розумову відсталість”. Інші ситуації за межами цих справ вирішуються компетентними Дикастеріями (пор. арт. 7 § 1 VELM).

6. У 2010 році SST також запровадив три нових злочини щодо неповнолітніх, а саме придбання, володіння (навіть тимчасове) чи розповсюдження священнослужителем

порнографічних зображень неповнолітніх віком до 14 років (з 1 січня 2020 року – віком до 18 років), з метою отримання сексуального задоволення, у будь-який спосіб і за допомогою будь-яких засобів. З 1 червня по 31 грудня 2019 року придбання, володіння чи розповсюдження порнографічних матеріалів із неповнолітніми віком від 14 до 18 років священнослужителями або членами інститутів богопосвяченого життя або товариств апостольського життя вважаються злочинами, щодо яких компетентні інші Дикастерії. (пор. арт. 1 і 7 VELM). З 1 січня 2020 року ці злочини, якщо вчинені священнослужителем, належать до компетенції Дикастерії Доктрини Віри. Незважаючи на те, що новий кан. 1398 §1, 2-3° ККП, який набув чинності 8 грудня 2021 р., запровадив ширше трактування цього питання, компетенція ДДВ обмежена, однак, випадками передбаченими арт. 6 SST. Актуальний артикул норм SST, проголошених у 2021 році (див. арт. 6, 2 SST), ввів ці зміни, щоб синтезувати законодавство щодо цього питання.

7. Слід зазначити, що ці три злочини, у їх сучасному формулюванні, стало можливим розглядати на канонічному рівні лише після набуття чинності SST, тобто з 21 травня 2010 року. З іншого боку, виробництво порнографії за участю неповнолітніх підпадає під типологію злочинів, перелічених у пп. 1-4 цього *Vademecum*, тож цей злочин слід розглядати і в тому випадку, якщо його було скоєно до цієї дати.

8. Відповідно до закону, який регулює діяльність богопосвячених осіб, котрі належать до Латинської Церкви (пор. канон 695 ККП і наступні), злочин, згаданий вище у п. 1, може також передбачати звільнення з чернечого інституту. Слід пам'ятати, що: а/ таке звільнення є не карою, а адміністративним актом найвищого модератора; б/ для видачі декрету про звільнення необхідно ретельно дотримуватись відповідної процедури, описаної в канонах 695 § 2, 699 та 700 ККП; в/ необхідно отримати

від ДДВ potwierдження декрету про звільнення, якого вимагає канон 700 ККП; г/ звільнення з інституту тягне за собою втрату припису до інституту та припинення обітів і обов'язків, які передбачає професія (пор. канон 701 ККП), а також заборону на виконання будь-яких завдань священнослужіння, до моменту виконання умов, зазначених у каноні 701 ККП. Ті ж правила, адаптовані відповідним чином, також застосовуються до остаточно приписаних членів світських інститутів і товариств апостольського життя (пор. канон 729 і 746 ККП).

II. Що потрібно робити, коли надходить інформація про ймовірний злочин (*notitia de delicto*)?

а/ Що означає термін *notitia de delicto*?

9. *Notitia de delicto* (пор. канон 1717 § 1 ККП; канон 1468 § 1 ККЦ; арт. 10 SST; арт. 3 VELM), яке іноді називають *notitia criminis*, – це будь-яка інформація про ймовірний злочин, що будь-яким чином надходить до ординарія чи ієрарха. Вона не обов'язково повинна бути у вигляді офіційної скарги.

10. *Notitia* може надходити з різних джерел: її може офіційно надати ординарію чи ієрарху, усно або письмово, ймовірний потерпілий, його опікуни або інші особи, які стверджують, що їм відомо про злочин; інформація може стати відомою ординарію чи ієрарху у зв'язку з виконанням його обов'язку наглядати; її можуть повідомити ординарію чи ієрарху державні органи згідно способів, передбачених місцевим законодавством; інформація може також надійти через засоби масової інформації (в тому числі соціальні мережі); він може дізнатися інформацію з чуток або у будь-який інший адекватний спосіб.

11. Іноді *notitia de delicto* може надійти з анонімного джерела, а саме від невстановлених осіб чи осіб, яких неможливо ідентифікувати. Анонімність джерела не повинна автоматично призводити до того, що повідомлення

вважатиметься неправдивим, особливо якщо до нього додано документацію, що підтверджує ймовірність злочину; тим не менш, зі зрозумілих причин, до розгляду такого типу *notitia* (повідомлень) слід підходити дуже обережно і, безумовно, не слід заохочувати надання анонімних повідомлень.

12. В подібний спосіб, коли *notitia de delicto* надходить із джерел, довіра до яких спочатку може видаватися сумнівною, не доцільно *a priori* приймати рішення не розглядати цю справу.

13. Іноді в *notitia de delicto* бракує окремих деталей (імен, дат, часу...). Навіть якщо повідомлення розпливчасте і нечітке, його слід належним чином оцінити і, в межах можливості, приділити йому належну увагу.

14. Слід зазначити, що інформація про *delictum gravius*, отримана під час сповіді, *скріплюється* найсуворішою сакраментальною печаттю (пор. канон 983 § 1 ККП; канон 733 § 1 ККСЦ; арт. 4 § 1, 5° SST). Сповідник, який дізнається про *delictum gravius* під час звершення таїнства, повинен спробувати переконати каянника повідомити цю інформацію іншим способом, щоб відповідні органи могли вжити заходів.

15. Відповідальність за нагляд, покладена на ординарія чи ієрарха, не означає, що він повинен постійно проводити слідчі перевірки священнослужителів, які йому підпорядковуються, але передбачає, що він не може вважати, що не повинен бути поінформованим про їхню поведінку в цих сферах, особливо якщо йому стане відомо про підозри, скандальну поведінку чи проступки, що серйозно дискримінують рукоположення.

б/ Які дії слід вжити при отриманні *notitia de delicto*?

16. У арт. 10 § 1 SST (пор. також канони 1717 ККП і 1468 ККСЦ) зазначено, що при отриманні *notitia de delicto* слід провести попереднє розслідування, за умови, що це повідомлення є

принаймні правдоподібним (*saltem verisimilis*). Якщо правдоподібність цього повідомлення не підтвердиться, немає необхідності продовжувати процедуру, передбачену для *notitia de delicto*, однак слід подбати про збереження документації і письмового обґрунтування причин такого рішення не продовжувати процедуру.

17. Навіть якщо закон не передбачає чіткого обов'язку, церковна влада повинна повідомити компетентні державні органи, якщо це вважається необхідним для захисту постраждалої особи, або інших неповнолітніх, від загрози подальших злочинних дій.

18. Враховуючи делікатну природу цього питання (беручи до уваги, те, що гріхи проти шостої заповіді Декалогу рідко вчиняються у присутності свідків), приймати рішення про те, що повідомлення не схоже на правду (що може призвести до опущення попереднього розслідування), слід лише у випадку очевидної неможливості вчинення злочину у відповідності до норм канонічного права. Наприклад, якщо виявляється, що на момент вчинення злочину, в якому обвинувачують особу, вона ще не була священнослужителем; якщо з'ясовується, що ймовірна потерпіла особа не була неповнолітньою (з цього приводу, пор. п. 3); якщо загальновідомо, що обвинувачений не міг бути присутнім на місці вчинення злочину, коли відбувалися заявлені дії.

19. Проте навіть у цих випадках доцільно, щоб ординарій або ієрарх оповістив ДДВ про *notitia de delicto* та рішення про відмову від попереднього розслідування у зв'язку з тим, що повідомлення явно не схоже на правдиве.

20. Тут слід зазначити, що у випадках неналежної та нерозсудливої поведінки, навіть за відсутності правопорушення за участю неповнолітніх, якщо є необхідним захистити загальне добро та уникнути згіршення, ординарій чи ієрарх має право застосувати інші адміністративні дії щодо обвинуваченого (наприклад, обмеження його служіння) або ж

застосувати карні санкції, зазначені у каноні 1339 ККП, з метою запобігання правопорушенням (пор. канон 1312 § 3 ККП), або ж оголосити прилюдну догану, про що йдеться у каноні 1427 ККСЦ. Якщо, однак, були вчинені злочини *non graviora*, ординарій або ієрарх повинен використати юридичні засоби, які відповідають конкретним обставинам.

21. Згідно з канонами 1717 ККП та канонами 1468 ККСЦ, проведення попереднього розслідування лежить на ординарії або ієрархові, який отримав *notitia de delicto*, або на відповідній особі, яку він обрав. Можливе невиконання цього обов'язку може становити злочин, що підлягає застосуванню канонічної процедури відповідно до ККП, ККСЦ та *Motu Proprio Come una madre amorevole*, а також арт. 1 § 1, б VELM.

22. Це завдання повинен виконати ординарій або ієрарх місця інкардинації чи приписання обвинуваченого священнослужителя або ординарій чи ієрарх місця, де було скоєно ймовірні злочини, якщо це різні особи. У другому випадку, звісно, добре буде, якщо буде налагоджено комунікацію та співпрацю між різними ординаріями, які мають стосунок до цієї справи, щоб уникнути конфліктів компетенції або дублювання зусиль, особливо якщо йдеться про клірика, що зв'язаний чернечими обітницями (пор. ном. 31).

23. Якщо ординарій чи ієрарх стикається з труднощами під час початку або при проведенні попереднього розслідування, він повинен негайно звернутися до ДДВ за порадою чи допомогою у вирішенні будь-яких можливих питань.

24. Може статися так, що *notitia de delicto* надходить безпосередньо до ДДВ, а не через ординарія чи ієрарха. У такому разі ДДВ може звернутися до нього з проханням провести розслідування або, відповідно до арт. 17 SST, може провести його сама.

25. ДДВ, на власний розсуд, за чітко висловленим проханням або за необхідності може

також попросити будь-якого іншого ординарія чи ієрарха провести попереднє розслідування.

26. Попереднє канонічне розслідування має проводитися незалежно від будь-якого відповідного розслідування з боку державних органів влади. У тих випадках, коли законодавство держави забороняє проводити власні розслідування паралельно з розслідуваннями державними органами, компетентна церковна влада повинна утриматися від проведення попереднього розслідування і повідомити про обвинувачення ДДВ, в тому числі надати їй будь-яку корисну документацію. У випадках, коли видається доцільним дочекатися завершення цивільних розслідувань для того, щоб отримати їхні результати або з інших причин, ординарію чи ієрарху варто звернутися за порадою з цього приводу до ДДВ.

27. Слідство має проводитися з дотриманням цивільного законодавства кожної держави (пор. арт. 19 VELM).

28. Щодо злочинів, які тут розглядаються, слід зазначити, що терміни давності карної дії з часом істотно змінилися. Терміни, що діють на даний момент, визначені у арт. 8 SST. [1] Проте, оскільки арт. 8 § 3 SST дозволяє ДДВ відступати від давності в усіх окремих випадках, то ординарій або ієрарх, який визначив, що строк давності минув, все ж повинен відреагувати на *notitia de delicto* і можливо провести остаточне попереднє розслідування та повідомити про його результати ДДВ, яка уповноважена вирішувати, чи зберегти давність, чи надати відступ від неї. У документах, які передаються дикастерії, ординарію чи ієрарху варто висловити свою особисту думку щодо можливості відступу, ґрунтуючись на конкретних обставинах (наприклад, стані здоров'я чи віку священнослужителя, здатності священнослужителя застосовувати право на самозахист, шкоді, заподіяній імовірною злочинною дією, викликаному скандалі).

29. У цих делікатних діях документах ординарій або ієрарх може звертатися за порадою

до ДДВ (це можливо також і в будь-який момент під час розгляду справи) і вільно консультуватися з експертами карного канонічного права. Однак при консультаціях з експертами слід подбати про те, щоб уникнути будь-якого невідповідного чи незаконного поширення інформації серед громадськості, яке може зашкодити подальшому проведенню попереднього розслідування або створити враження, що факти чи провину священнослужителя вже доведено.

30. Слід зазначити, що вже на цьому етапі необхідно дотримуватися службової таємниці. Однак слід пам'ятати, що особу, яка повідомляє інформацію, особу, яка стверджує, що їй завдано шкоди, і свідків не можна зобов'язати до збереження таємниці щодо обвинувачень.

31. Відповідно до арт. 2 § 3 VELM, ординарій, який отримав *notitia de delicto*, повинен негайно передати його ординарію або ієрарху місця, де, як стверджується, відбулися події, а також власному ординарію чи ієрарху особи, про яку повідомляється, а саме, якщо йдеться про монаха, то його вищому настоятелю, якщо той є його власним ординарієм, а у випадку дієцезіального священика — ординарію дієцезії або єпархіальному єпископу його приписання. У разі, коли ординарій чи ієрарх місця і власний ординарій чи ієрарх – не та сама особа, бажано, щоб вони зв'язалися один з одним, щоб визначити, хто з них буде проводити розслідування. У випадках, коли повідомлення стосується члена інституту богопосвяченого життя або товариства апостольського життя, вищий настоятель також інформує найвищого модератора, а у випадку інститутів і товариств дієцезіального права – і відповідного єпископа.

III. Як проходить попереднє розслідування?

32. Попереднє розслідування проводиться відповідно до критеріїв і способів, які викладено у каноні 1717 ККП або каноні 1468 ККСЦ і наведені нижче.

а/ Що таке попереднє розслідування?

33. Завжди слід пам'ятати, що попереднє розслідування не є судовим розглядом і не має на меті досягнення моральної певності у тому, чи відбулися події які є об'єктом звинувачення. Воно служить: а/ для збору даних, які можуть стати в пригоді для детальнішого вивчення *notitia de delicto*; та б/для визначення правдоподібності повідомлення, тобто визначення того, що називається *fumus delicti*, тобто достатньої підстави для того, щоб, як юридично, так і фактично, вважати обвинувачення таким, що схоже на правду.

34. З цієї причини, як зазначено у канонах, які вказані у п. 32, попереднє розслідування спрямоване на збір детальної інформації про *notitia de delicto* – фактів, обставин і даних щодо їх осудності. На цьому етапі немає необхідності збирати всі елементи доказів (наприклад, свідчення, висновки експертів), оскільки це завдання евентуального подальшого карного процесу. Важливо відтворити, наскільки це можливо, факти, на яких ґрунтується обвинувачення, кількість і час вчинення злочинних дій, обставини, за яких їх було вчинено, та загальні відомості про ймовірних потерпілих, а також здійснити попередню оцінку ймовірної фізичної, психологічної та моральної шкоди. Також слід подбати про те, щоб визначити будь-яке можливе відношення до внутрішнього сакраментального обсягу (однак у цьому стосунку слід враховувати приписи артикулу 4 § 2 SST [2]). На цій стадії можна додавати будь-які інші злочини, які приписуються обвинуваченому (пор. арт. 9 § 2 SST [3]), а також будь-які вказівки на проблемні моменти, що впливають із його біографії. Можливо, варто зібрати свідчення та документи будь-якого роду чи походження (в тому числі результати розслідувань чи судових процесів, які проводили органи державної влади), які насправді можуть виявитися корисними для обґрунтування та підтвердження правдоподібності обвинувачення. На цьому етапі можна також вказати можливі

фактори, що звільняють від відповідальності, пом'якшувальні чи обтяжуючі фактори, які передбачено законом. Також може виявитися корисним зібрати на цьому етапі засвідчення щодо довіри до скаржників і ймовірних потерпілих. У додатку до цього *Vademecum* міститься схематичний опис корисних даних, які особам, які проводять попереднє розслідування, варто зібрати та мати під рукою (пор. п. 69).

35. Якщо під час попереднього розслідування надійдуть інші *notitia de delicto*, їх також потрібно розглянути в межах цього ж розслідування.

36. Як зазначалося вище, внаслідок отримання результатів цивільного розслідування (або всього судового розгляду в державному суді) попереднє канонічне розслідування може виявитися непотрібним. Однак особам, які повинні проводити попереднє розслідування, слід проаналізувати цивільне розслідування, оскільки критерії, які використовуються в ньому (щодо, наприклад, строку давності, типологія злочину, віку потерпілої особи тощо), можуть суттєво відрізнитися від норм канонічного права. У такій ситуації можна також проконсультуватися з ДДВ, якщо виникли сумніви.

37. Попереднє розслідування також може виявитися непотрібним, якщо злочин – відомий і беззаперечний (з огляду, наприклад, на результати цивільного провадження або визнання з боку самого священнослужителя).

б/ Які юридичні дії необхідно вчинити для початку проведення попереднього розслідування?

38. Якщо компетентний ординарій чи ієрарх вважає доцільним залучити іншу відповідну особу для проведення розслідування (пор. № 21), він має обрати її за критеріями, зазначеними в канонах 1428 §§ 1-2 ККП або 1093 ККСЦ. [4]

39. Призначаючи особу, яка проводитиме розслідування, та беручи до уваги співпрацю, яку можуть запропонувати миряни відповідно до канонів 228 ККП та 408 ККСЦ (пор. арт. 13

VELM), ординарій чи ієрарх повинен пам'ятати, що згідно з канонами 1717 § 3 ККП та 1468 § 3 ККСЦ, якщо після цього розпочинається судовий карний процес, ця особа не може виступати суддею у справі. Практика пропонує використовувати один і той самий критерій при призначенні делегата та асесорів у разі позасудового процесу.

40. Відповідно до канонів 1719 ККП і 1470 ККСЦ, ординарій або ієрарх повинні видати декрет про відкриття попереднього розслідування, в якому призначає особу, яка проводитиме розслідування, і зазначає в тексті, що ця особа має повноваження, вказані у каноні 1717 § 3 ККП або 1468 § 3 ККСЦ.

41. Хоча це прямо не передбачено законом, доцільно призначити священника-нотаря (пор. 483 § 2 ККП та 253 § 2 ККСЦ, де вказані інші критерії вибору), який допоможе особі, що проводить попереднє розслідування, гарантувати достовірність складених документів (пор. канони 1437 § 2 ККП та 1101 § 2 ККСЦ).

42. Однак слід зазначити, що, оскільки йдеться не про процесуальні акти, присутність нотаря не є необхідною умовою забезпечення їх правосильності.

43. На етапі слідства призначення промотора справедливості не передбачено.

в/ Які додаткові дії можуть або повинні здійснюватися під час попереднього розслідування?

44. У канонах 1717 § 2 ККП і 1468 § 2 ККСЦ, а також у статтях 4 § 2 і 5 § 2 VELM йдеться про захист доброго імені причетних осіб (обвинувачених, ймовірних потерпілих, свідків), щоб повідомлення не призвело до упередження, помсти чи дискримінації щодо них. Тому особа, яка проводить попереднє розслідування, повинна особливо подбати про те, аби вжити для цього всіх можливих запобіжних заходів, оскільки право на добре ім'я є одним із прав вірних, які закріплено канонами 220 ККП і 23 ККСЦ. Однак слід зазначити, що ці канони захищають це право від незаконних

порушень. Отже, якщо під загрозою опиниться загальне благо, то оприлюднення інформації про наявність обвинувачення не обов'язково вважатиметься порушенням чийогось доброго імені. Крім того, причетним особам слід повідомити, що у разі судового арешту чи вимоги з боку цивільної влади про передачу актів розслідування, Церква більше не зможе гарантувати конфіденційність свідчень і документів, отриманих в рамках канонічного розслідування.

45. У будь-якому випадку, особливо у випадках, коли необхідно робити публічні заяви, слід проявляти велику обережність у наданні інформації про факти. Заяви повинні бути короткими та лаконічними, слід уникати гучних заяв, повністю утримуватися від будь-яких передчасних суджень про винуватість чи невинуватість обвинуваченого (оскільки це визначається лише в результаті відповідного карного процесу, спрямованого на перевірку підстав обвинувачення) і поважати будь-яке прагнення приватності, висловлене ймовірними потерпілими.

46. Оскільки, як зазначено вище, на цій стадії ймовірну провину обвинуваченого ще не доведено, слід вжити всіх заходів, щоб уникнути – у публічних чи у приватних заявах – будь-яких тверджень від імені Церкви, інституту чи товариства, або від власного імені, в яких могло би йтися про передбачення рішення, яке буде прийнято у справі.

47. Слід також зазначити, що обвинувачення, процеси та рішення, які стосуються злочинів, зазначених у арт. 6 SST, підпадають під службову таємницю. Це не заважає особам, які надають повідомлення, – особливо якщо вони також мають намір повідомити цивільну владу – оприлюднювати свої дії. Крім того, оскільки не всі форми *notitiae de delicto* є офіційними обвинуваченнями, можна оцінити, чи зв'язана людина таємницею, завжди пам'ятаючи про повагу до доброго імені інших, про яку йдеться у п. 44

48. Тут також слід звернути увагу на те, чи зобов'язаний ординарій або ієрарх повідомляти державну владу про отримання *notitia de delicto* та відкриття попереднього слідства. У цьому стосунку застосовуються два принципи: а/ повага до законів держави (пор. арт. 19 VELM); та б/ повага до побажань імовірного потерпілого, за умови, що це не суперечить цивільному законодавству. Імовірних потерпілих слід заохочувати – як зазначено нижче (п. 56) – виконати їхні обов'язки та права щодо державних органів, подбавши про те, щоб задокументувати, що таке заохочення мало місце, а також слід уникати застосування будь-якої форми відмовляння до імовірного потерпілого. Відповідні угоди (конкордати, угоди, протоколи порозуміння), укладені Святим Престолом з національними урядами держав, повинні виконуватися завжди і в будь-якому випадку.

49. Коли закони держави вимагають від ординарія або ієрарха повідомляти про отримання *notitia de delicto*, він повинен зробити це, навіть якщо очікується, що на підставі законів держави не буде вжито жодних дій (наприклад, у випадках, коли минув строк давності або відрізняється визначення злочину).

50. Щоразу, коли державні судові органи видають законне виконавче розпорядження, що вимагає видачі документів у справах, або наказують вилучити такі документи у судовому порядку, ординарій чи ієрарх повинні співпрацювати з державною владою, завжди поважаючи будь-які чинні угоди, де вони існують. Якщо правомірність такого запиту чи вилучення викликає сумніви, ординарій чи ієрарх можуть проконсультуватися з експертами-юристами щодо доступних засобів захисту згідно місцевого законодавства. У будь-якому випадку бажано негайно повідомити представника Римського Архієрея.

51. У випадках, коли виявляється необхідним заслухати неповнолітніх або осіб, які до них прирівнюються, слід керуватися цивільними нормами країни, а також застосовувати

методи, які відповідають їхньому віку чи стану і дозволяють, наприклад, супроводжувати неповнолітнього дорослому, якому він/вона довіряє, а також уникати будь-якого прямого контакту з обвинуваченим.

52. Під час попереднього розслідування особливо делікатним завданням, що покладається на ординарія чи ієрарха, є рішення про те, чи інформувати обвинуваченого і коли це слід робити.

53. З цього приводу в законі не зазначено єдиного критерію або чіткого положення. Необхідно оцінити все, що стосується справи: окрім захисту прав і доброго імені причетних осіб (пор. 50 і 220 ККП та 23 і 1517 ККСЦ), необхідно також врахувати, зокрема, ризик скомпрометувати попереднє розслідування або спровокувати скандал серед вірних, а також доцільність попереднього збору усіх доказів, які можуть виявитися корисними або необхідними.

54. У разі прийняття рішення про допит підслідної особи, оскільки це попередній етап можливого провадження, не обов'язково призначати йому адвоката з уряду. Однак, якщо він вважає це доречним, йому може допомогати захисник, обраний на його вибір. Обвинувачений не повинен складати присягу (пор. *ex analogia*, канони 1728 § 2 ККП і 1471 § 2 ККСЦ).

55. Церковна влада повинна забезпечити гідне і шановане ставлення до імовірного потерпілого та його сім'ї, а також забезпечити їм привітне ставлення, уважно вислухати їх і надати їм підтримку, зокрема, у вигляді спеціальних послуг, а також забезпечити необхідну духовну, медичну та психологічну допомогу, залежно від ситуації (пор. арт. 5 VELM). Те ж саме можна зробити і щодо обвинуваченого. Однак слід уникати формування враження про намагання передбачити результати процесу.

56. Абсолютно необхідно уникати на цьому етапі будь-яких дій, які імовірний потерпілий міг би інтерпретувати як перешкоду для реалізації своїх громадянських прав у державних органах.

57. Там, де існують державні або церковні структури інформування і підтримки імовірних потерпілих або консультування церковних органів, варто також звернутися на них. Метою цих структур є виключно надання порад, орієнтирів та супроводу; їхній аналіз жодним чином не вважається канонічним процесуальним рішенням.

58. Щоб захистити добре ім'я причетних осіб і суспільне благо, а також уникнути інших чинників (наприклад, виникнення скандалу, загрози приховування майбутніх доказів, погроз чи іншої поведінки, спрямованої на відмовлення імовірного потерпілого від реалізації його прав, захисту інших імовірних потерпілих) відповідно до арт. 10 § 2 SST, ординарій або ієрарх має право з самого початку попереднього розслідування вводити запобіжні заходи, перелічені у канонах 1722 ККП і 1473 ККСЦ. [5]

59. Запобіжні заходи, викладені у цих канонах, – це евентуальний перелік, тобто можна вибрати лише один або кілька із зазначених заходів.

60. Це не заважає ординарію чи ієрарху застосовувати інші дисциплінарні заходи в межах своїх повноважень, але їх не можна чітко визначати як „запобіжні заходи”.

г/ Як накладаються запобіжні заходи?

61. По-перше, слід відзначити, що запобіжний захід – це не покарання (оскільки покарання накладаються лише наприкінці карного процесу), а адміністративний акт, цілі якого описані у канонах 1722 КПК та 1473 ККСЦ, які згадано вище. Слід чітко роз'яснити стороні, про яку йдеться, що цей захід не має карного характеру, щоб вона не подумала, що її вже з самого початку засудили та покарали. Необхідно також підкреслити, що запобіжні заходи скасовуються, якщо зникає підстава для них, при цьому вони припиняються автоматично із завершенням карного процесу. Крім того, вони можуть змінюватися (ставати більш

або менш суворими), якщо цього вимагають обставини. Однак до питання, чи зникла підстава для них, слід підходити з особливою обачністю та розсудливістю; також не виключено, що після скасування запобіжних заходів їх можуть застосувати повторно.

62. Відзначається, що для позначення заборони священнослужіння, яка застосовується до священнослужителя як запобіжний захід, досі часто використовується давній термін *suspensio a divinis*. Краще уникати цього терміну, а також терміну *suspensio ad cautelam*, оскільки в чинному законодавстві суспенза є покаранням, яке на даному етапі ще не може накладатися. Це положення правильніше було б назвати, наприклад, *забороною* публічного здійснення священнослужіння.

63. Слід уникати рішення, яке полягає у тому, щоб тільки перевести обвинуваченого священнослужителя з його посади, регіону або монастиря, вважаючи, що його віддалення від місця імовірного злочину або імовірних потерпілих буде достатнім вирішенням проблеми.

64. Запобіжні заходи, зазначені в п. 58, накладаються через окремі накази і повідомляються у відповідності до закону (пор. канони 49 і 1319 ККП і 1406 і 1510 ККСЦ і наступні).

65. Слід зазначити, що щоразу, коли приймається рішення про зміну або відкликання запобіжних заходів, про це видається відповідний декрет, який повідомляється у відповідності до закону. Однак немає потреби робити це після завершення можливого процесу, оскільки в цей момент ці заходи втрачають юридичну силу.

д/ Що необхідно зробити для завершення попереднього розслідування?

66. Задля забезпечення справедливості та розумного здійснення правосуддя рекомендується, щоб тривалість попереднього розслідування відповідала меті розслідування, яка полягає в оцінці правдоподібності *notitia de delicto* і, отже, відповідне існування *fumus delicti*.

Невиправдане затягування попереднього слідства може вважатися проявом недбалості з боку церковної влади.

67. Якщо розслідування проводила відповідна особа, призначена ординарієм чи ієрархом, вона має передати всі акти розслідування разом з власною оцінкою його результатів.

68. Відповідно до канонів 1719 ККП і 1470 ККСЦ, ординарій або ієрарх повинні видати декрет про закриття попереднього розслідування.

69. Відповідно до арт. 10 § 1 SST, після завершення попереднього розслідування, незалежно від його результатів, ординарій або ієрарх зобов'язані негайно надіслати ДДВ автентичну копію відповідних актів. Разом із копією актів та підсумкової форми, яка міститься в додатках, він має дати власну оцінку результатів розслідування (*votum*) та подати можливі власні пропозиції щодо того, як діяти (наприклад, якщо він вважає доцільним розпочати карний процес і якого роду процес це має бути; чи він вважає достатнім покарання, застосоване державною владою; чи кращим, на його думку, є варіант застосування адміністративних заходів ординарієм чи ієрархом; чи слід заявити про давність злочину, чи надати відступ від неї).

70. У випадках, коли ординарій або ієрарх, який проводив попереднє розслідування, є головним настоятелем, найкраще, щоб він також передав копію всіх документів, пов'язаних із розслідуванням, верховному модератору (або відповідному єпископу, якщо йдеться про інститути або товариства єпархіального права), оскільки, зазвичай, саме з ними після цього буде спілкуватися ДДВ. Зі свого боку, верховний модератор надсилає ДДВ власний *votum*, як зазначено вище в п. 69

71. Якщо ординарій, який проводив попереднє розслідування, не є ординарієм місця вчинення імовірного злочину, він повинен повідомити результати розслідування ординарію місця вчинення імовірного злочину.

72. Документи надсилаються в одному примірнику, бажано – із засвідченням нотаря, який є членом курії, якщо для попереднього розслідування не було призначено окремого нотаря.

73. У канонах 1719 ККП і 1470 ККСЦ зазначено, що оригінали усіх документів зберігаються у таємно20. Тут слід зазначити, що у випадках неналежної та нерозсудливої поведінки, навіть за відсутності правопорушення за участю неповнолітніх, якщо є необхідним захистити загальне добро та уникнути згіршення, ординарій чи ієрарх має право застосувати інші адміністративні дії щодо обвинуваченого (наприклад, обмеження його служіння) або ж застосувати карні санкції, зазначені у каноні 1339 ККП, з метою запобігання правопорушенням (пор. канон 1312 § 3 ККП), або ж оголосити прилюдну догану, про що йдеться у каноні 1427 ККСЦ. Якщо, однак, були вчинені злочини *non graviora*, ординарій або ієрарх повинен використати юридичні засоби, які відповідають конкретним обставинам.

74. Знову ж таки, відповідно до арт. 10 § 1 SST, після того, як документи попереднього розслідування буде надіслано ДДВ, ординарій або ієрарх має очікувати повідомлень чи інструкцій з цього приводу від ДДВ.

75. Очевидно, що якщо тим часом з'являться інші елементи, пов'язані з попереднім розслідуванням, або нові обвинувачення, їх слід якомога раніше передати ДДВ, щоб їх було додано до того, що вже є в її розпорядженні. Якщо виявиться, що у зв'язку з цими елементами варто повторно розпочати попереднє розслідування, слід негайно повідомити про це ДДВ.

IV. Що може зробити ДДВ на цьому етапі?

76. Після отримання актів попереднього розслідування, як правило, ДДВ негайно надсилає ординарію, ієрарху, верховному модератору (якщо йдеться про ченців, а також Дикастерії Інститутів Богопосвяченого Життя і Товариств Апостольського Життя; а якщо йдеться

про священнослужителя зі Східної Церкви – то Дикастерії Східних Церков; і Дикастерії Євангелізації Народів, якщо священнослужитель належить до території, яка підпорядковується цій Дикастерії) повідомлення – якщо це не було зроблено раніше – про номер протоколу даної справи. На цей номер необхідно посилатися під час подальшого спілкування з ДДВ.

77. Після ретельного вивчення актів ДДВ може діяти різними способами: вона може архівувати справу; може вимагати проведення ретельнішого попереднього розслідування; може накладати некарні дисциплінарні заходи, як правило, у відповідності до карного наказу; може застосовувати засоби покарання чи епітимії, або ж попередження чи догани; може розпочинати карний процес; а може визначити інші засоби душпастирської турботи. Після того, як рішення буде прийнято, його повідомляють ординарію, разом із відповідними інструкціями щодо його виконання.

а/ Що таке некарні дисциплінарні заходи?

78. Некарними дисциплінарними заходами обвинуваченому наказується щось зробити чи утриматися від чогось. Вони накладаються окремим наказом (пор. канн. 49 CIC і 1510 § 2, 2 ККСЦ), виданим ординарієм чи ієрархом, або навіть ДДВ. У таких випадках, як правило, накладають обмеження на священнослужіння тією чи іншою мірою, залежно від обставин, а іноді – зобов'язання проживати у певному місці. Необхідно підкреслити, що це не покарання, а дії тих хто посідає владу управління, спрямовані на забезпечення та захист загального добра і церковної дисципліни, а також на уникнення скандалу посеред вірних. Цей тип наказу не погрожує покаранням у разі його невиконання.

б/ Що таке карний наказ?

79. Такі ж типи заходів, зазвичай, накладаються у формі карного наказу, про який згадується у каноні 1319 § 1 ККП та 1406 § 1 ККСЦ.

У каноні 1406 § 2 ККСЦ зазначено, що попередження з погрозою покарання прирівнюється до карного наказу.

80. Формальності, необхідні для карного наказу, згадувалися раніше (канони 49 і далі ККП і 1510 ККСЦ і наступні). Тим не менше, оскільки йдеться про карний наказ, то у тексті має бути чітко зазначено, яке покарання загрожує, якщо одержувач порушить заходи, застосовані до нього.

81. Слід пам'ятати, що, згідно з § 1 канону 1319 ККП, карним наказом не можна накладати безстрокові покутні покарання; крім того, покарання повинно бути чітко визначено. Ще деякі винятки щодо покарання передбачені канonom 1406 § 1 ККСЦ коли йдеться про вірних, що належать до різних Церков свого права.

82. Такий адміністративний акт допускає подання рекурсу в терміни приписані законом.

в/ Що таке засоби покарання, епітимія і прилюдна догана?

83. Визначення засобів покарання, епітимії та прилюдної догани міститься у канонах 1339 і 1340 § 1 ККП та каноні 1427 ККСЦ. [6]

V. Які рішення можливі у карному провадженні?

84. Рішення, яким завершується карний процес, судовий чи позасудовий, може бути трьох типів:

- *засудження* (“*constat*”), якщо з моральною впевненістю встановлено вину обвинуваченого щодо приписаного йому злочину. При цьому в рішенні має бути конкретно зазначено, який вид канонічної санкції накладається або проголошується.

- *виправдання* (“*constat de non*”), якщо з моральною впевненістю встановлено невинуватість обвинуваченого, оскільки злочину не було вчинено, обвинувачений не вчинив злочину, цей вчинок не вважається злочином за законом або злочин вчинила неосудна особа.

- *відхилення* (“*non constat*”), коли неможливо було досягти моральної впевненості щодо вини обвинуваченого через відсутність доказів або через недостатні чи суперечливі докази того, що злочин було насправді вчинено, що злочин вчинив саме обвинувачений у ньому, або що злочин вчинила осудна особа.

Забезпечити суспільне благо або добро обвинуваченого можна за допомогою відповідних попереджень, засобів покарання та інших заходів душпастирської турботи (пор. канон 1348 ККП).

Рішення (у вигляді вироку або декрету) має зсилатися на один із цих трьох типів, щоб було зрозуміло, чи це “*constat*”, “*constat de non*” чи “*non constat*”.

VI. Які карні провадження можливі?

85. За законом можливі три карні процедури: судовий карний процес; позасудовий карний процес; або процедура, передбачена арт. 26 SST.

86. Процедура, передбачена арт. 26 SST [7], зарезервована для найбільш тяжких випадків і завершується безпосереднім рішенням Римського Архієрея та вимагає, щоб, навіть якщо скоєння злочину є очевидним, обвинуваченому було забезпечено право на самозахист.

87. Для здійснення судового карного процесу слід звернутися до відповідних законодавчих положень та до відповідних кодексів, а також до арт. 9, 10 § 2, 11-18, 26-29 SST.

88. Судовий карний процес не вимагає однакового подвійного вироку; однак, рішення, викладене у вирокі можливої другої інстанції, стає *res iudicata* (пор. арт. 18 SST). Проти вироку, який перейшов у стан осудженої речі, можна подати лише прохання про *restitutio in integrum* за умови, що буде представлено елементи, які чітко вказують на несправедливість цього вироку (пор. канони 1645 ККП, 1326 ККСЦ), або оскаржити його недійсність (пор. канони 1619 ККП і наступні, 1302 ККСЦ і наступні). Трибунал, створений для провадження такого роду,

завжди є колегіальним і складається щонайменше із трьох суддів. До кола осіб, які мають право оскаржити вирок першої інстанції, належить не лише обвинувачена сторона, яка вважає себе несправедливо скривдженою цим вироком, а й промотор справедливості ДДВ (пор. арт. 16 § 2 SST).

89. Відповідно до артикулів 10 § 1 і 16 § 3 SST, судовий карний процес може здійснюватися ДДВ або бути дорученим суду нижчої інстанції. Всім зацікавленим сторонам надсилається окремий виконавчий лист, в якому викладено прийняте рішення.

90. Також під час карного процесу, судового чи позасудового, до обвинуваченого можуть бути застосовані запобіжні заходи, зазначені в пп. 58-65.

а / Що таке позасудовий карний процес?

91. Позасудовий карний процес, який іноді називають адміністративним процесом є різновидом карного процесу, який зменшує кількість формальностей, що їх необхідно дотримуватися при судовому процесі, з метою прискорення процесу правосуддя, водночас не усуваючи процесуальних гарантій, яких вимагає справедливий суд (див. канони 221 ККП і 24 ККСЦ).

92. У випадку злочинів, зарезервованих за ДДВ, арт. 19 зазначає, що лише ДДВ, з уряду або ж на прохання ординарія чи ієрарха, може вирішити діяти таким чином в окремих випадках.

93. Подібно до судового процесу, позасудовий процес може здійснюватися в межах ДДВ або доручатися нижчій інстанції, тобто ординарію чи ієрарху обвинуваченого, або третім особам, яким ДДВ доручає виконання цього завдання, наприклад, на прохання ординарія чи ієрарха. Всім зацікавленим сторонам надсилається окремий виконавчий лист, в якому викладено прийняте рішення.

94. Позасудовий карний процес здійснюється з дотриманням дещо відмінних

формальностей відповідно до двох Кодексів. Якщо виникнуть запитання щодо того, який Кодекс застосовувати (наприклад, у випадку священнослужителів латинського обряду, які працюють у східних церквах, чи священнослужителів східного обряду, що працюють в межах латинського обряду), необхідно уточнити у ДДВ, якого Кодексу слід дотримуватися, і надалі чітко дотримуватися їхнього рішення.

б / Як здійснюється позасудовий карний процес згідно з ККП?

95. Коли ДДВ доручає ординарію провести позасудовий карний процес, він повинен спочатку вирішити, чи керувати цим процесом особисто, чи призначити свого делегата експерта з канонічного права. Ординарій може делегувати йому увесь процес, або ж залишити за собою остаточне рішення. Він також повинен призначити двох асесорів які допомагатимуть йому або його делегатові, на етапі оцінювання. При їх виборі варто враховувати критерії, викладені у канонах 1424 і 1448 § 1 ККП. Також необхідно призначити нотаря, відповідно до критеріїв, наведених у п. 41. Призначення промотора справедливості не передбачається.

96. Зазначені призначення здійснюються відповідним декретом. Ці посадові особи зобов'язані скласти присягу щодо сумлінного виконання завдання, дорученого їм, і дотримання таємниці. Складання присяги фіксується документально.

97. Згодом ординарій (або його делегат) повинен розпочати процес декретом про виклик обвинуваченого. Цей декрет має містити: чітку вказівку на те, кого викликають; місце і час, коли він повинен з'явитися; з якою метою його викликають, тобто зазначити обвинувачення (яке має бути коротко викладено в тексті декрету) та відповідні докази (які в декреті не обов'язково перелічувати), а також зазначення права на самозахист. Є доцільним вказати урядовців, які залучені до процесу.

98. Згідно нових норм, проголошених у 2021 році (див. арт. 20 § 7 SST), законом виразно передбачено, у випадку позасудового процесу у справах зарезервованих за ДДВ, аби обвинувачену, відповідно до приписів канонів 1723 та 1481 §§ 1-2 ККП, допомагав адвокат та/або уповноважений на його власний вибір або призначений з уряду, якщо сам не обрав. Ординарія (або його делегата) слід повідомити про призначення адвоката та/або уповноваженого за допомогою відповідної автентичної довіреності згідно з каноном 1484 § 1 ККП ще до засідання, на якому буде повідомлено про обвинувачення та надано докази, щоб можна було перевірити присутність у них якостей, котрі вимагає канон 1483 ККП. [8]

99. Якщо обвинувачений відмовився або занедбав з'явитися, ординарій (або його делегат) може розглянути питання про те, чи робити повторний виклик.

100. Якщо обвинувачений відмовився або занедбав з'явитися за першим чи другим викликом, його слід попередити, що процес буде проведено, незважаючи на його відсутність. Таку інформацію можна надати вже у першому виклику. Якщо обвинувачений занедбав або відмовився з'явитися, це має бути зазначено документально, і процес продовжується *ad ulteriora*.

101. У день і час засідання, на якому оголошується обвинувачення і надаються докази, обвинуваченому і його адвокату та/або уповноваженому, якщо він присутній, пред'являється справа, що містить акти попереднього слідства. Повідомляється також про обов'язок дотримуватися службової таємниці.

102. Особливу увагу слід звернути на те, що, якщо справа стосується таїнства покаяння, то необхідно дотримуватися арт. 4 § 2 SST, у якій зазначено, що ім'я імовірного потерпілого не розкривається обвинуваченому, якщо тільки обвинувач чітко не дав на це згоди.

103. Участь асесорів у засіданні оголошення звинувачень не є обов'язковою.

104. Повідомлення про обвинувачення та докази надаються для того, щоб обвинувачений мав можливість захищатися (пор. канон 1720, 1° ККП).

105. Під "обвинуваченням" мається на увазі злочин, який мав місце, як стверджує імовірний потерпілий чи інша особа, що впливає з попереднього розслідування. Пред'явлення обвинувачення означає інформування обвинуваченого про злочин, скоєння якого йому приписують, та будь-які супутні деталі (наприклад, місце, де його було скоєно, кількість та імена імовірних потерпілих, обставини).

106. "Доказами" є всі матеріали, зібрані під час попереднього розслідування, та будь-які інші отримані матеріали: найперше, письмові протоколи обвинувачень, висунуті імовірними потерпілими; далі, відповідні документи (наприклад, медичні записи; листування, навіть з допомогою електронних засобів; фотографії; підтвердження покупки; виписки з банківських рахунків); протоколи заяв імовірних свідків; і, нарешті, будь-які висновки експертів (медичних, у тому числі психіатрів, експертів із психології, графології), які особа, яка проводила розслідування, визнала доцільним прийняти або провести. Необхідно дотримуватися правил конфіденційності, встановлених цивільним законодавством.

107. Усе зазначене вище називають "доказами", оскільки, незважаючи на те, що вони були зібрані на етапі, що передував процесу, з моменту початку позасудового процесу вони автоматично стають сукупністю доказів.

108. На будь-якому етапі провадження ординарій або його делегат має право вимагати збору додаткових доказів, якщо це буде вважатися необхідним зважаючи на результати попереднього розслідування. Це також може відбутися за клопотанням обвинуваченого на етапі захисту. На цьому етапі обвинуваченому буде представлено результати. Обвинуваченому має бути пред'явлено те, що було

зібране за клопотанням захисту, і тоді слід провести ще одне засідання для пред'явлення обвинувачень і доказів у разі появи нових елементів обвинувачення або доказів; інакше зібрані матеріали можуть розглядатися лише як додаткові елементи захисту.

109. Аргументація захисту може бути представлена двома способами: а/ її можна прийняти на засіданні на підставі окремого протоколу, підписаного всіма присутніми (зокрема, ординарієм або його делегатом; обвинуваченим та його адвокатом і/або уповноваженим; нотарем); або б/ шляхом встановлення розумного терміну, протягом якого аргументи захисту можуть бути представлені ординарію або його делегату у письмовій формі.

110. Слід зазначити, що відповідно до § 2 канону 1728 ККП, обвинувачений не зобов'язаний зізнаватися (визнавати) злочин, і від нього також не можна вимагати скласти присягу говорити лише правду.

111. Для аргументації на користь захисту можна використовувати усі законні засоби, як, наприклад, прохання заслухати свідків сторони захисту або надати документи та висновки експертів.

112. Для допуску цих доказів (і, зокрема, збору свідчень), застосовуються дискреційні критерії, які судді дозволяє застосовувати загальний закон про спірний судовий процес. [9]

113. Коли цього вимагає конкретна справа, ординарій або його делегат повинен оцінити рівень довіри до осіб, залучених до процесу. [10] Однак відповідно до артикула 4 § 2 SST, він зобов'язаний оцінити рівень довіри до обвинувача, якщо йдеться про таїнство покаяння.

114. Оскільки це карний процес, то обвинувач не зобов'язаний брати участь у ньому. Обвинувач фактично скористався своїм правом, сприяючи формуванню обвинувачення та збору доказів. З цього моменту представництво обвинувачення переходить до ординарія або його делегата.

в / Як завершується позасудовий карний процес згідно з ККП?

115. Ординарій або його делегат просить двох асесорів надати протягом певного розумного строку свою оцінку доказів та аргументів захисту відповідно до канону 1720, 2° ККП. Своім декретом він також може запросити їх на спільне засідання для здійснення такої оцінки. Мета цього засідання, вочевидь, – сприяти аналізу, обговоренню та дебатам. Для такого засідання, яке не є обов'язковим, але яке рекомендується провести, не передбачено жодних особливих юридичних формальностей.

116. Асесорам заздалегідь надають усі матеріали провадження і необхідний час для вивчення матеріалів та особистої оцінки. Варто нагадати асесорам про їхній обов'язок дотримуватися службової таємниці.

117. Хоча цього не вимагає законодавство, висновок асесорів краще викласти у письмовій формі і додати до актів справи, щоб полегшити процес складання наступного остаточного декрету особою, якій це належить. Даний висновок, призначений для оцінки ординарієм або його делегатом, а тому не може бути переданий обвинуваченому або його адвокату.

118. Схожим чином, якщо оцінка доказів та аргументів захисту відбувається під час спільного засідання, доцільно зробити ряд нотаток про виступи та обговорення, зокрема, у вигляді протоколу, підписаного учасниками. Ці письмові нотатки підпадають під дотримання службової таємниці і не підлягають оприлюдненню.

119. Якщо злочин буде встановлено з упевненістю, ординарій або його делегат (пор. канон 1720, 3° ККП) повинні видати декрет про закриття процесу та накласти і/чи проголосити покарання або накласти карні заходи чи покути, які він вважає найбільш підходящими для виправлення скандалу, відновлення справедливості та виправлення винуватої сторони.

120. Ординарій повинен завжди пам'ятати, що, якщо він має намір застосувати безстрокове покутне покарання, відповідно до арт. 19 § 2, 1° SST він повинен попередньо отримати на це дозвіл від ДДВ. Даний мандат є відступом, обмеженим цими випадками, від заборони накладати безстрокове покутне покарання декретом, про який ідеться в каноні 1342 § 2 ККП. Якщо, отже, декретом накладено безстрокове покарання, він повинен містити виразне посилення на мандат, отриманий від ДДВ.

121. Перелік безстрокових покарань включає лише ті покарання, які зазначені у § 1 канону 1336 ККП [11], зі застереженнями, про які у канонах 1337 і 1338 ККП. [12]

122. Оскільки тут ідеться про позасудовий процес, слід пам'ятати, що карний декрет – це не вирок, який виноситься лише після завершення судового процесу, навіть якщо він, як і вирок, передбачає покарання.

123. Декрет, про який ідеться, є особистою дією ординарія або його делегата, і тому не повинен містити підписи асесорів, але має бути засвідчений нотарем.

124. На додаток до загальних формальностей, які застосовуються щодо всіх декретів (пор. канони 48-56 ККП), у карному декреті повинні бути коротко зацитовані основні елементи обвинувачення та ходу процесу, але перш за все у ньому мають бути викладені, принаймні коротко, причини рішення згідно закону (перелік канонів, на яких ґрунтувалося рішення, – наприклад, канонів, в яких міститься визначення злочину, канонів, які визначають можливі пом'якшуючі або обтяжуючі фактори – і, бодай дуже коротко, юридична логіка, яка привела до рішення застосувати їх), і по суті.

125. Виклад причин по суті насправді є складним завданням, оскільки автор декрету повинен викласти причини, які, при зіставленні матеріалів обвинувачення та заяв захисту, які він повинен синтезувати у своєму викладі, привели його до впевненості у скоєнні

чи нескоєнні злочину, або до відсутності достатньої моральної впевненості.

126. Оскільки не всі володіють детальними знаннями канонічного права та його формальної мови, найважливішим у карному декреті є пояснення обґрунтування та мотивації рішення, а не точна і детальна термінологія. За необхідності, для надання допомоги у цьому стосунку можуть бути залучені компетентні особи.

127. Проголошення декрету у його цілості (тобто не лише вирішальної частини) відбувається за допомогою передбачених законом методів (пор. канони 54-56 ККП [13]) та зі збереженням належної форми.

128. У будь-якому разі до ДДВ має бути надіслана засвідчена копія актів процесу (якщо їх не було передано раніше) і повідомлення про декрет.

129. Якщо ДДВ вирішить сама взятися за позасудовий карний процес, усі формальності, передбачені пп. 91 і далі, безсумнівно, залишаться на її відповідальності, однак вона має право, за необхідності, запросити нижчі інстанції до співпраці.

г / Як здійснюється позасудовий карний процес за ККСЦ?

130. Як зазначено в п. 94, позасудовий карний процес, як його описано в ККСЦ, здійснюється з певними особливостями передбаченими цим Кодексом. З метою більшої простоти пояснення та уникнення повторів буде вказано лише відмінні характеристики: отже, слід внести такі корективи до практики, яку викладено вище і яка є спільною з ККП.

131. Перш за все, слід пам'ятати, що потрібно чітко дотримуватися припису канону 1486 ККСЦ під страхом неправосильності карного декрету.

132. У позасудовому карному процесі, згідно з ККСЦ, немає згадок про асесорів, однак присутність промотора справедливості є обов'язковою.

133. Засідання для повідомлення обвинувачення та надання доказів має відбуватися за обов'язкової присутності промотора справедливості та нотаря.

134. Відповідно до канону 1486 § 1, 2° ККСЦ, засідання для повідомлення, а отже, і представлення аргументів захисту має відбуватися виключно в усній формі. Разом з тим, це не означає, що захист не може подавати аргументацію у письмовому вигляді.

135. Особливу увагу слід звернути на те, чи, у зв'язку з тяжкістю злочину, покарання, перелічені в каноні 1426 § 1 ККСЦ, справді є достатніми для забезпечення виконання положень канону 1401 ККСЦ. Приймаючи рішення про накладення покарання, слід дотримуватися канонів 1429 [14] і 1430 [15] ККСЦ.

136. Ієрарх або його делегат завжди повинен пам'ятати, що відповідно до арт. 19 § 2 SST скасовуються заборони канону 1402 § 2 ККСЦ. Таким чином, він може накладити безстрокове покутне покарання своїм декретом, попередньо отримавши від ДДВ на це повноваження, відповідно до того ж арт. 19 § 2 SST. У декреті необхідно чітко вказати про попереднє отримання повноваження від ДДВ.

137. Для складання карного декрету застосовуються критерії, зазначені в пп. 119-126.

138. Повідомлення про декрет відбувається відповідно до положень канону 1520 ККСЦ та у належній формі.

139. Щодо моментів, які тут не згадано, слід посилатися на все, що заявлено у ККП для позасудового процесу, в тому числі на можливість здійснення процесу у ДДВ.

д / Чи підпадає карний декрет під дотримання папської таємниці?

140. Як зазначалося раніше (пор. п. 47), процесуальні акти та рішення підпадають під дотримання службової таємниці. Усім, хто залучений до цього процесу у будь-якій якості, слід постійно про це нагадувати.

141. Декрет має бути доведеним до відома обвинуваченого у повному обсязі. Про це необхідно повідомити його уповноваженого або адвоката, якщо обвинувачений його вибрав.

VII. Що може статися після завершення карного процесу?

142. Залежно від типу процедури, яка застосовується, існують різні можливості для сторін процесу.

143. Якщо йдеться про процедуру, зазначену в арт. 26 SST, то оскільки вона стосується акту Римського Архієрея, жодне оскарження не допускається (пор. канони 333 § 3 ККП і 45 § 3 ККСЦ).

144. Якщо це судовий карний процес, то існує можливість оскарження передбачена правом, а саме, подання скарги про недійсність, переведення у первісний стан або апеляція.

145. Відповідно до арт. 16 § 3 SST, єдиним судом другої інстанції для розгляду апеляцій є ДДВ.

146. Для подання апеляційної скарги необхідно дотримуватися приписів закону, звертаючи увагу на те, що арт. 16 § 2 SST змінила строки подання апеляції, встановивши прісикальний термін шестидесяти корисних днів, який вираховується відповідно до канонів 202 § 1 ККП і 1545 § 1 ККСЦ.

147. Якщо йдеться про позасудовий карний процес, то можна подати рекурс проти декрету яким він закінчився, упродовж терміну, передбаченого законом, а саме канонами 1734 і далі ККП і 1487 ККСЦ (пор. Розділ VIII).

148. Відповідно до канонів 1353 ККП і 1319 і 1487 § 2 ККСЦ, апеляції та рекурси призупиняють виконання покарань.

149. Оскільки виконання покарання призупиняється і перебіг карного процесу продовжено, запобіжні заходи залишаються в силі з тими ж застереженнями та способами, які зазначено у пп. 58-65.

VIII. Що робити у разі подання рекурсу проти карного декрету?

150. Закон передбачає різні процедури відповідно до двох Кодексів.

а / Що передбачає ККП у разі рекурсу проти карного декрету?

151. Згідно з каноном 1734 ККП, особа, яка має намір подати рекурс проти карного декрету, повинна спочатку вимагати його скасування або виправлення від автора (ординарія або його делегата) протягом присікального терміну десяти корисних днів з моменту його законного повідомлення.

152. Згідно з каноном 1735 ККП, протягом тридцяти днів з моменту отримання клопотання автор може відреагувати, змінивши власний декрет (але перш ніж діяти, в цьому випадку краще негайно звернутися за порадою до ДДВ), або відхилити клопотання. Він також має право взагалі не відповідати.

153. У разі видачі зміненого декрету, відхилення клопотання або мовчання його автора, особа, яка подала рекурс, може звернутися до конгресу ДДВ напряму або через автора декрету (пор. канон 1737 § 1 ККП), або ж через уповноваженого протягом присікального терміну п'ятнадцяти корисних днів, передбачених § 2 канону 1737 ККП. [16]

154. Якщо автору декрету подається ієрархічний рекурс, він повинен негайно передати його ДДВ (пор. канон 1737 § 1 ККП). Після цього (а також у випадку, якщо рекурс було подано безпосередньо до ДДВ), автору декрету залишається лише чекати можливих вказівок чи запитів від ДДВ, яка у будь-якому разі повідомить його про результат розгляду рекурсу.

б / Що передбачає ККСЦ у разі подання рекурсу проти карного декрету?

155. ККСЦ передбачає простішу процедуру, ніж ККП. По суті, згідно кан. 1487 § 1 ККСЦ заявник повинен звернутися лише до конгресу

ДДВ протягом десяти корисних днів з моменту отримання повідомлення про декрет.

156. Автору декрету в цьому випадку залишається лише чекати вказівок чи запитів від ДДВ, яка в будь-якому разі повідомить його про результат розгляду рекурсу. Однак, якщо автором є ієрарх, він повинен взяти до уваги те, що рекурс призупиняє дію покарання, про що йдеться у п. 148 вище.

IX. Чи є щось, про що завжди слід пам'ятати?

157. З моменту надходження *notitia de delicto* обвинувачений має право подати клопотання про диспензу від усіх обов'язків, пов'язаних із клирицьким станом, в тому числі від целібату, і, водночас, від будь-яких чернечих обітів. Ординарій або ієрарх повинен чітко повідомити його про це право. Якщо священнослужитель вирішить скористатися цією можливістю, він повинен написати відповідне клопотання, адресоване Святішому Отцеві, представившись і коротко вказавши причини, чому він цього просить. Клопотання має містити дату і підпис заявника. Його слід передати ДДВ разом із *votum* ординарія або ієрарха. У свою чергу, ДДВ надішле його далі і – якщо Його Святість прийме клопотання – передасть рескрипт про диспензу ординарію чи ієрарху, попросивши їх повідомити про це заявника у відповідності до закону.

158. Проти декретів, виданих Конгресом ДДВ, про які в пп. 153 і 155, або виданих згідно з кан. 1720, 3° ККП чи 1486 § 1, 3° ККСЦ наприкінці позасудового карного процесу, можна подати рекурс відповідно до арт. 24 SST[17]. Щоб рекурс прийняли, у ньому слід чітко вказати суть вимоги (*petitum*) і юридичні (*in iure*) та фактичні (*in facto*) підстави, на яких він ґрунтується. Особа, яка подає звернення, повинна скористатися послугами адвоката, наділеного відповідним мандатом. Даний рекурс подається безпосередньо до ДДВ.

159. Якщо у відповідь на запит ДДВ у 2011 році Конференція єпископів уже розробила власні

письмові рекомендації щодо розгляду випадків сексуального зловживання над неповнолітніми, то цей текст також слід взяти до уваги.

160. Іноді трапляється так, що *notitia de delicto* стосується вже померлого священнослужителя. У цьому випадку не порушується жодна карна процедура.

161. Якщо під час попереднього слідства вказаний священнослужитель помирає, відкриття карної процедури не можливе. У будь-якому випадку, рекомендується, щоб ординарій або ієрарх все одно повідомили ДДВ.

162. Якщо обвинувачений священник помирає під час карного процесу, про це слід повідомити ДДВ.

163. Якщо на етапі попереднього слідства обвинувачений священнослужитель втрачає свій канонічний статус внаслідок отримання диспенси або покарання, виданого чи застосованого в рамках іншого провадження, то ординарій або ієрарх повинен оцінити, чи є доцільним проводити попереднє розслідування, заради забезпечення душпастирського милосердя та вимог справедливості щодо імовірних потерпілих. Якщо втрата канонічного статусу відбувається після того, як карний процес уже розпочався, процес можна у будь-якому разі

довести до завершення, хоча б для того, щоб визначити відповідальність за імовірний злочин і накладити потенційне покарання. По суті, слід пам'ятати, що при визначенні найважчого злочину (*delictum gravius*), важливо те, що обвинувачений був священнослужителем на момент скоєння злочину, а не під час процесу.

164. Беручи до уваги положення, про які у арт. 28 SST, компетентна церковна влада (ординарій чи ієрарх) має відповідним чином повідомляти імовірного потерпілого та обвинуваченого, якщо вони цього вимагають, про окремі етапи процесу, подбавши про те, щоб не розголошувалася інформація, включена до папської чи службової таємниці, розголошення якої може завдати шкоди третім особам.

Цей *Vademecum* не претендує на заміщення підготовки спеціалістів канонічного права, особливо щодо карних та процесуальних питань. Лише глибоке знання закону та його цілей може допомогти належним чином служити правді та справедливості, які особливо слід намагатися забезпечити у справах *graviora delicta* у зв'язку з глибокими ранами, які вони завдають церковному сопричастю.

ТАБЛИЦЯ-ПІДСУМОК
ДЛЯ ВИПАДКІВ DELICTA RESERVATA

ДІЄЦЕЗІЯ/ІНСТИТУТ ПРИПИСАННЯ	
ОРДИНАРІЙ	
ЦЕРКВА СВОГО ПРАВА	
ДДВ ПРОТ. №	
ПРИЗВИЩЕ СВЯЩЕНОСЛУЖИТЕЛЯ	
ІМ'Я СВЯЩЕНОСЛУЖИТЕЛЯ	
ПРИЗВИЩЕ БАТЬКА СВЯЩЕНОСЛУЖИТЕЛЯ	
ОФІЦІЙНИЙ ДОКУМЕНТ, ЩО ПОСВІДЧУЄ ОСОБУ	

ПЕРСОНАЛЬНІ ДАНІ СВЯЩЕНОСЛУЖИТЕЛЯ					
Дата народження		Дияконське рукоположення			
Довічні обіти		Священниче рукоположення		Років священства	

МІСЦЯ ТА ФОРМАЦІЙНІ ІНСТИТУТИ ДО СВЯЩЕНСТВА	
СЛУЖІННЯ В ІНШИХ ДІЄЦЕЗІЯХ	
АКТУАЛЬНА АДРЕСА СВЯЩЕНОСЛУЖИТЕЛЯ	
АДВОКАТ / УПОВНОВАЖЕНИЙ (додати підписану копію мандату)	
АДРЕСА АДВОКАТА / УПОВНОВАЖЕНОГО	

СЛУЖІННЯ В ДІЄЦЕЗІЇ (У ТОМУ ЧИСЛІ В ІНШИХ ДІЄЦЕЗІЯХ)			
Рік	Парафія / Інституція	Місце	Завдання

ЗВИНУВАЧЕННЯ СВЯЩЕНОСЛУЖИТЕЛЯ У ЗАРЕЗЕРВОВАНИХ ЗЛОЧИНАХ					
Дата інкримінованих дій	Прізвище, ім'я ймовірної жертви	Дияконське рукоположення	Дата народження	Місце, частота та деталі інкримінованих дій	Автор і дата оскарження до церковної влади

ІНШІ ПРОБЛЕМНІ ФАКТИ / ІНШІ ЗВИНУВАЧЕННЯ	
Рік	Проблемний факт

ЦИВІЛЬНІ ЗАХОДИ ПРОТИ СВЯЩЕНОСЛУЖИТЕЛЯ		
Рік	Тип	Результат / Вирок

ЗАХОДИ УХВАЛЕНІ ЦЕРКОВНОЮ ВЛАДОЮ	
Рік	Заходи

[1] Арт. 7 SST - § 1. Карний позов щодо злочинів, зарезервованих за Конгрегацією Доктрини Віри, погашується за давністю через двадцять років, з урахуванням права Конгрегації Доктрини Віри на відступ від такої давності в окремих випадках. § 2. Обчислення давності ведеться згідно кан. 1362 § 2 Кодексу Канонічного Права і кан. 1152 § 3 Кодексу Канонів Східних Церков. Однак, якщо йдеться про злочин, зазначений у арт. 6 §1, 1°, то обчислення давності починається з моменту, коли неповнолітній особі виповнюється вісімнадцять років.

[2] Арт. 24 SST - § 1. У справах, які стосуються злочинів, зазначених у арт. 4 §1, Трибунал не має права вказувати ім'я обвинувача чи то перед самим обвинуваченим, чи то перед його захисником, якщо обвинувачений не дав на це чіткої згоди. § 2. Трибунал повинен з особливою увагою розглянути питання довіри до обвинувача. § 3. Тим не менше, слід подбати аби цілковито усунути будь-яку небезпеку порушення таємниці сповіді.

[3] Арт. 8 SST - § 2. Цей Верховний трибунал також звершує судочинство щодо інших злочинів, у яких підсудного обвинувачує промотор справедливості, з причини причетності особи і її співучасті.

[4] Кан. 1428 ККП – § 1. Суддя або голова колегіального трибуналу можуть для проведення інструкції справи призначити аудитора, добираються його з-поміж суддів трибуналу, або з осіб, допущених єпископом до виконання цього завдання. § 2. Єпископ може схвалити на уряд аудитора священнослужителя або мирянина, який відзначається добрими звичаями, розсудливістю та доктриною. Кан. 1093 ККСЦ – § 1. Суддя або голова колегіального трибуналу можуть для проведення інструкції справи призначити аудитора, добираючи його з-поміж суддів трибуналу, або з вірних християн, допущених єпархіальним єпископом для цього уряду. § 2. Єпархіальний єпископ може допустити до уряду аудитора

вірних християн, які відзначаються добрими звичаями, розсудливістю і знаннями.

[5] Кан. 1722 ККП – § 3 метою запобігти згіршенню, оберігати свободу свідків і забезпечити хід правосуддя ординарій може... усунути обвинуваченого від священнослужіння або з певного уряду чи від виконання церковного завдання, може наказати чи заборонити йому проживати в якомусь місці чи на якійсь території, або навіть заборонити публічну участь у Пресвятій Євхаристії... Кан. 1473 ККСЦ – § 3 метою запобігти згіршенню, оберігати свободу свідків і забезпечити хід правосуддя ієрарх може, вислухавши промотора справедливості і викликавши самого обвинуваченого, в будь-якій стані і ступені карного процесу не допустити його до виконання священнослужіння, уряду, служби або іншого завдання, наказати йому або заборонити перебування в якомусь місці або території, або навіть заборонити публічне приймання Пресвятої Євхаристії...

[6] Кан. 1339 ККП – § 1: Ординарій, особисто чи через когось іншого, може застерегти особу, яка стоїть перед нагодою вчинити злочин або щодо якої після розслідування виникла серйозна підозра у вчиненні злочину. § 2. Він також може висловити догану особі, поведінка якої викликала скандал або серйозне порушення порядку, відповідно до обставин цієї особи та її вчинку. § 3. Попередження чи догана завжди повинні бути підтверджені хоча б якимось документом, який має зберігатися в таємному архіві курії. Кан. 1340 § 1 ККП: Покута, яка може бути накладена у зовнішньому обсязі, — це виконання певних релігійних, побожних чи милосердних діл. Кан. 1427 ККСЦ – § 1. Із збереженням партикулярного права, прилюдна догана відбувається або перед нотарем або при двох свідках або за допомогою листа, однак так, щоб про одержання і зміст листа було відомо на підставі якогось документа. § 2. Слід остерігатися, щоб прилюдна догана

не призвела до більшої, ніж годиться, неслави винуватця.

[7] Арт. 21 § 2, 2° SST: Дикастерія Доктрини Віри може: ... 2° передати найбільш тяжкі справи на розгляд Папі Римському, якщо йдеться про усунення чи позбавлення клирицького стану, сукупно із диспензою від celibату, якщо чітко видно, що було скоєно злочин, і після того, як злочинцю було надано можливість захисту.

[8] Кан. 1483 ККП – Уповноважений і адвокат мають бути повнолітніми особами з доброю славою; окрім того, адвокат повинен бути католиком, якщо єпархіальний єпископ не дозволить інше, доктором канонічного права або справжнім експертом, затвердженим тим же єпископом.

[9] За аналогією з кан. 1527 ККП – § 1. Можна приймати будь-які докази, які видаються корисними для розгляду справи і є законними.

[10] За аналогією з кан. 1572 ККП – Оцінюючи свідчення, суддя, за потреби, вимагаючи надати письмово редаговані свідчення, повинен враховувати таке: 1) яка ситуація чи яка репутація особи; 2) чи базуються свідчення на особистих знаннях, зокрема, на тому, що він бачив або чув особисто, чи на власних припущеннях або, чутках; 3) чи є свідок послідовним і непокитним, чи, навпаки, непослідовним, непевним або хитким у своїх свідченнях; 4) чи є інші особи, які можуть засвідчити слова свідка, чи підтверджують його слова інші доказові елементи.

[11] Кан. 1336 ККП – § 1. Покутні покарання, які можуть бути встановлені законом, та які можуть накладатися на правопорушника на постійно, або на визначений чи невизначений час є такі: 1) заборона або наказ про проживання у певному місці чи на певній території; 2) позбавлення влади, уряду, завдання, права, привілею, повноваження, ласки, титулу чи відзнаки, навіть просто почесної; 3) заборона на здійснення того, що перелічено у п. 2, або заборона здійснювати це у певному місці

чи поза його межами; ці заборони, однак, ніколи не спричиняють недійсності 4) карне перенесення на інший уряд; 5) позбавлення клирицького стану.

[12] Кан. 1337 ККП – § 1. Заборона на проживання у певному місці або на певній території може стосуватися і священнослужителів, і ченців; однак наказ про проживання в певному місці чи на певній території може стосуватися і світських священнослужителів і, в межах конституцій, ченців. § 2. Для накладення обов'язку проживання в певному місці чи на певній території потрібна згода ординарія цього місця, якщо не йдеться про будинок, призначений для покути або виправлення священнослужителів, навіть з інших дієцезій.

Кан. 1338 ККП – § 1. Позбавлення та заборони, перелічені в кан. 1336, § 1, п. 2 і 3, ніколи не стосуються влади, урядів, завдань, прав, привілеїв, повноважень, ласк, титулів або відзнак, які не підпадають під повноваження влади, яка встановлює покарання. § 2. Не можна позбавити когось влади свячень, можна лише заборонити виконання всіх або деяких актів цієї влади; так само неможливим є позбавлення академічних ступенів. § 3. Норми, наведена в кан. 1335 щодо покарань, необхідно дотримуватися по відношенню до заборон, перелічених у кан. 1336, § 1, п. 3.

[13] Кан. 54 ККП – § 1. Окремий декрет, застосування якого доручено виконавцю, набуває чинності з моменту його виконання; в інших випадках він набуває чинності з моменту повідомлення про нього особі владою того, хто його видав. § 2. Аби вимагати дотримання того, що постановляє окремих декрет, він має бути повідомлений законним документом відповідно до норми права. Кан. 55 ККП – Без порушення приписів канонів 37 і 51, коли дуже серйозна причина перешкоджає передачі письмового тексту декрету, декрет вважається повідомленим якщо його прочитано особі, якій він призначений, у присутності нотаря або двох свідків. Після того, як буде складено

письмовий протокол про те, що відбулося, усі присутні повинні його підписати. Кан. 56 ККП – Декрет вважається повідомленим, якщо особу, якій він призначений, було належним чином викликано для отримання або вислухання декрету, але, без поважної причини, вона не з'явився або відмовилася підписатися.

[14] Кан. 1429 ККСЦ – § 1. Заборона перебування на певному місці або території може стосуватися тільки священнослужителів або ченців або членів товариства спільного життя на подобу чернечих, але наказ перебування на певному місці або території стосується тільки священнослужителів, приписаних до єпархії, з дотриманням права інститутів богосвяченого життя. § 2. Щоб наказ перебування на певному місці або території був виданий, вимагається згода місцевого ієрарха, хіба що йдеться про дім інституту богосвяченого життя папського або патріаршого права, у цьому випадку потрібна згода компетентного настоятеля, або про дім призначений для священнослужителів багатьох єпархій, які там відбувають покуту або повинні виправитись.

[15] Кан. 1430 ККСЦ – § 1. Карні позбавлення можуть стосуватися тільки тих влад, урядів,

служінь, завдань, прав, привілеїв, повноважень, ласк, титулів, відзначень, які є у віданні влади, яка постановлює кару, або ієрарха, який почав карний процес або декретом кару накладає; те саме стосується карного перенесення на інший уряд. § 2. Не можна позбавити влади свячень, а тільки заборонити виконання всіх або деяких актів згідно з приписом загального права; подібно не можна позбавити когось академічних ступенів.

[16] Кан. 1737 § 2 ККП – Рекурс має бути поданим протягом присікального терміну п'ятнадцяти корисних днів, який... спливає відповідно до норми кан. 1735.

[17] Арт. 27 SST – На окремі адміністративні акти, видані чи затверджені Конгрегацією Доктрини Віри, у справах, щодо зарезервованих злочинів, можна подати рекурс, представивши його в шестидесятиденний корисний присікальний термін, до Звичайного зібрання даного дикастерію (*Feria IV*), котре розгляне суть і законність даного адміністративного акту. Будь-який подальший рекурс, навіть той що зазначений у арт. 123 Апостольської конституції *Pastor bonus*, виключається.